

Svenska Bibelsällskapets antikorrptionspolicy

Antikorrptionspolicyn är en bearbetad version av SMR:s antikorrptionspolicy för bruk i Svenska Bibelsällskapet (SBS). Handlingsplanen är hämtat från United Bible Societies Service Organisation (UBSSO).

1. Inledning

1.1 Övergripande mål med policyn

Svenska Bibelsällskapets antikorrptionspolicy beskriver SBS:s syn på korruption och hur arbetet för att bekämpa korruption ska ske. SBS vill främja förebyggande åtgärder där misstag försvåras, fel kan spåras och relevanta åtgärder vidtas.

1.2 Policyns omfattning

Policyn gäller SBS:s anställda, förtroendevalda och anlitade konsulter. Därtill ska SBS:s partnerorganisationer som erhåller SMR-bidrag utforma en egen antikorrptionspolicy. SBS:s policy inkluderar Sidas riktlinjer.

1.3 Bakgrund och motivering till policyn

Korruption medför negativa effekter på flera nivåer. För samhället utgör korruption ett allvarligt hinder för social och ekonomisk utveckling och drabbar särskilt de redan fattiga. Politiska och demokratiska system demoraliseras, respekten för mänskliga rättigheter undermineras, resursfördelningen och konkurrensen snedvrids. Samtidigt bidrar dåligt utvecklade demokratiska institutioner och en ineffektiv statsapparat till att korruption tillåts breda ut sig. För en individ som utsätts för, eller utför, korruption kan det bli en form av maktmissbruk som kan likställas med övergrepp och kränkning. För utvecklingssamarbetet innebär korruption mindre effektivitet och att fattiga och utsatta människor inte nås av insatserna.

För svenskt folkrörelsebistånd, Svenska missionsrådet och Svenska Bibelsällskapet kan korruption innebära att medborgarnas förtroende och givande minskar. Korruption är en del av många människors vardag och här är inte SBS eller våra samarbetsorganisationer förskonade, vare sig för externa eller interna korruperande krafter. De pengar och den status som biståndet innehåller riskerar att medverka till korrupta beteenden. Därför är korruption skadligt för såväl utvecklingssamarbetet i stort som för organisationerna i Sverige och i samarbetsländerna.

Utvecklingssamarbete kan också utgöra en möjlighet att minska korruption och därför måste SBS och våra samarbetsorganisationer fortsätta sitt långsiktiga arbete omkring värderingar och attityder, mot orättfärdiga strukturer och destruktiva beteenden, samt för att vidareutveckla och stärka interna rutiner och system som gör att korruption kan förebyggas, upptäckas och åtgärdas.

SBS:s antikorrptionspolicy utgår från SBS:s värdegrund där tanken om ett ansvarsfullt förvaltarskap är central. Enligt kristen tro är människan skapad till att göra det som är gott och rätt och med uppdraget att ta gemensamt ansvar för skapelsen. Men Bibeln berättar även om

hur Guds ursprungliga avsikt förfelades och att människan också förvärvat en benägenhet för girighet, egoism och maktmissbruk. Människan kan både bygga upp och förstöra. Utgångspunkten är ändå att Gud vill använda oss trots våra brister. Korruption undergräver allvarligt den tillit som måste finnas mellan oss människor för att vi tillsammans ska kunna arbeta för ett gott och rättvist samhälle. Bibeln talar inte bara om korruption som något orätt i sig, utan lyfter också fram hur korruption i synnerhet drabbar den faderlöse, änkan, invandraren och den fattige. Därför är också arbetet mot korruptionen en viktig del av kampen mot fattigdomen och orättvisorna i världen.

SBS och partnersorganisationer ska ta ansvar för sitt arbete gentemot olika aktörer. Det innefattar att ha en tydlig värdegrund, att ha kapacitet och system för att planera, följa upp, utvärdera och dokumentera resultat samt ha ändamålsenliga system och rutiner för internkontroll. Alla dessa delar är viktiga bland annat för att förebygga, upptäcka och åtgärda korruption i dess olika former.

2. SBS:s syn på korruption

2.1. Definition

Det finns många sätt att definiera vad korruption är. SBS väljer en bred definition där korruption utgör en form av maktmissbruk.

Med korruption avser SBS missbruk av resurser, förtroende, makt och/eller position för att nå otillbörlig vinning för egen, en närståendes eller en grupp del. Vinningen kan inkludera ekonomiska såväl som andra fördelar, exempelvis ökat inflytande, förbättrat rykte, politiskt erkännande, väljarröster och sexuella eller andra tjänster. Sådana fördelar kan erhållas i utbyte mot exempelvis mat, husrum, skydd eller annat. Men korruption kan även utgöras av underlåtenhet att vidta en åtgärd, exempelvis att inte anmäla en misstänkt person.

Exempel på vad som vanligen inkluderas i begreppet korruption:

- **favorisering och nepotism:** att partiskt favorisera en person eller grupp på andras bekostnad.
- **mutor och bestickning:** att begära och/eller ta emot otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, är att göra sig skyldig till mutbrott. Att lämna eller erbjuda otillbörlig belöning är att göra sig skyldig till bestickning.
- **förskingring:** att ta/behålla anförtrodd egendom som ska ges vidare eller redovisas för, och som innebär ekonomisk skada för den som utsätts samt vinning för någon annan.
- **utpressning:** att med olaga tvång förmå någon annan till handling eller underlåtenhet som innebär ekonomisk eller annan skada för den som blir tvingad och motsvarande vinning för någon annan.
- **svindleri:** att sprida vilseledande uppgifter bland allmänheten eller särskilda grupper för att påverka priset på en vara, värdepapper eller annan egendom.
- **jäv:** att handlägga eller besluta i ärende som angår eller medför nytta för en själv eller nära anhörig, alternativt skada för någon annan.
- **penningsvävt:** att med legala ekonomiska transaktioner dölja eller omsätta pengar eller andra tillgångar från brottslig verksamhet.
- **illegal finansiering av politiska partier:** att i hemlighet finansiera politiska partier där lagstiftning förbjuder sådan finansiering.

2.2. Riskområden

Risken för korruption finns i alla sammanhang. Men det finns särskilda risker i samband med utvecklings- och katastrofinsatser, varav följande bör betonas:

Exempel på externa risker:

- Krig och konflikthärdar tenderar att generera mer korruption.
- Sammanhang med allmänt hög förekomst av korruption ökar risken hos samarbetsorganisationer och i utvecklingsprojekt.
- Svagt utvecklade demokratier och bristande transparens.
- Låg och ojämnt fördelad ekonomisk tillväxt.
- Svagt utvecklade civila samhällen och bristande mediebevakning.
- När utvecklingsbiståndet innehåller mycket pengar jämfört med den lokala ekonomin.
- Vid upphandlingar av varor eller tjänster.

Exempel på interna risker:

- Omfattande kontanthantering i en organisation eller ett projekt.
- Nära vänskapsband mellan kolleger och/eller representanter för de avtalande parterna.
- Att kontrollen av hur regelverk och dokumentation efterlevs ersätts av ett allför stort förtroende för medarbete.
- Bristande interna rutiner, policy och regler.

2.3. Varningssignaler

Korruption upptäcks vanligen när någon reagerar på varningssignaler. Då kan det ofta vara otydligt vad som har hänt eller inom vilket område. Följande är exempel på varningssignaler:

- Bristande transparens i organisationen eller projektet.
- Otydliga eller bristande strukturer för ansvarstildelning och ansvarsutkrävande i organisationen eller projektet.
- En mycket dominerande och karismatisk ledare för organisationen eller projektet.
- All makt är samlad till en eller ett fåtal personer i organisationen.
- Organisationens inga konsoliderade årsredovisningar.
- Projektbudgetar är otydliga och svåra att relatera till planerade aktiviteter.
- Rapporter kommer sent och är otydliga.
- Ekonomiansvarig har otillräcklig kompetens.
- Frågor besvaras undvikande.
- Tidspress när behoven sägs behöva mötas omedelbart.
- Tips och rykten om otillbörligheter kommer från olika håll oberoende av varandra.

3. Principer och förhållningssätt för antikorrupsionsarbete inom SBS

Tillämpningen av dessa principer kan i vissa fall leda till problem genom att verksamhet försenas, försvåras eller omöjliggörs. I jämförelse med den skada som korruption orsakar samhällen, organisationer och individer är det dock konsekvenser som SBS är berett att acceptera. Följande är SBS:s principer och förhållningssätt när det gäller korruption:

Öppenhet och transparens

- SBS, medlemsorganisationerna och deras samarbetsorganisationer ska eftersträva öppenhet och transparens i sin verksamhet.

Öppenhet avseende policyn, strategier, planer, beslut, rapporter och finansiella frågor är avgörande för möjligheterna att bekämpa korruption. Med insyn stärks kontrollen och förtroende skapas gentemot anställda, de olika aktörerna i kedjan och de människor som verksamheten ytterst är till för.

Tilldelning och utkrävande av ansvar

- Ansvariga personer ska kunna ställas till svars för sina handlingar. Tydliga och väl dokumenterade strukturer för ansvar och mandat samt system som möjliggör spårande av såväl misstag som medvetet begångna fel, är viktiga förutsättningar för möjligheterna att utkräva detta ansvar.

Deltagande

- Alla relevanta aktörer i samarbetskedjan, inklusive de avsedda målgrupperna, ska ha ett ägarskap och inflytande över processerna i utvecklingsarbetet.

Aldrig acceptera!

- SBS:s förtroendevalda och anställda får inte tillhandahålla, begära eller ta emot något som kan definieras som mutor. SBS accepterar inte heller korruption i SBS-finansierade insatser hos samarbetsorganisationer.

- För SBS och dess samarbetsorganisationer gäller svenska lagar och regler, även vid arbete i andra länder. När pengar utbetalats till en avtalsbindande part som är registrerad i ett annat land, gäller det landets lagar. Dessutom ska relevanta regler och traditioner i det landet följas och respekteras – men aldrig som ursäkt för ett korrupt eller på annat sätt oetiskt uppförande.

Alltid agera!

- SBS:s personal, förtroendevalda och samarbetsorganisationer ska alltid agera vid tips, varningssignaler och misstänkta incidenter enligt de handlingsplaner som utarbetats. Det innebär i första hand att ta reda på mer utan att överreagera och skapa onödig ryktesspridning. En eventuell utredning genomförs efter beslut i enlighet med handlingsplanen. Såväl interna som externa informanter/tipsare ska erbjudas anonymitet och, vid behov, andra säkerhetsåtgärder.

Alltid informera!

- SBS:s förtroendevalda och anställda ska alltid informera den på SBS som utsetts att ansvara för korruptionsfrågor vid misstanke om, eller upptäckt av, korruption. Detsamma gäller SBS:s samarbetsorganisationer, som alltid ska informera SBS. De ska också informera om vidtagna åtgärder och vad de planerar göra i samband med detta. SBS ansvarar för att informera SMR i de fall där korruption innefattar medel från SMR eller från annan samarbetsorganisation.

4. Riktlinjer för antikorrupsionsarbete inom SBS

SBS:s arbete med att förebygga och hantera korruption sker på flera olika plan och delar inom verksamheten:

Handlingsplan

SBS ska ha en uppdaterad handlingsplan som, baserad på denna policy, förtydligar arbetssätt och rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda korruption. Handlingsplanen ska vara uppdelad i en intern och en extern del och även beskriva hur informanter/tipsare ska behandlas. (se pkt.6)

Värderingsarbete och kompetensutveckling

Kontinuerlig bearbetning av etiska dilemman och värderingsfrågor ska ske inom SBS:s kansli samt tillsammans med samarbetsorganisationerna.

Verksamhetsplanering

Korrupsionsrisker ska identifieras och analyseras vid framtagande av region-, land- och tematiska strategier och verksamhetsplaner. En beskrivning ska även finnas av hur dessa risker ska hanteras.

Organisationsutveckling

I SBS:s arbete med organisationsutveckling ska ingå att arbeta för att främja utvecklingen av sunda och relevanta aktörer i samhällsutvecklingsarbetet och bekämpande av korruption.

Organisationsbedömning

I program och projektstöd ska SBS analysera och bedöma medlems- och samarbetsorganisationernas kapacitet att bedriva planerad verksamhet och hantera beviljade medel enligt avtal.

Insatsbedömning

Vid bedömning av en insats ska korrupsionsrisker såväl som insatsens möjlighet att bidra till minskad korruption tas i beaktande. SBS ska säkerställa att planerad verksamhet har tydligt formulerade beskrivningar av mål, resultat och aktiviteter.

Insatsuppföljning

SBS ska verka för att rapporter inkommer enligt överenskommen tidplan och att de handläggs inom rimlig tid. Vid misstanke om korruption kan SBS, om så anses befogat, se till att särskild revision eller utredning av organisationen eller insatsen genomförs. Om bevis för misskötsel och/eller korruption framkommer ska SBS överväga att avbryta sitt stöd till insatsen, kräva återbetalning av medel, säga upp avtalet och vidta rättsliga åtgärder. I insatser med stöd från SMR/SIDA kan särskilda kontroller med fokus på att upptäcka misskötsel och korruption genomföras av SMR och/eller Sida.

Avtal, mallar och andra relevanta dokument

Avtal, mallar och andra relevanta dokument ska anpassas så att de tar hänsyn till, underlättar och stöder arbetet med att bekämpa korruption.

Granskning och kontroll

SBS:s systematiska granskning av hur samarbetsorganisationer efterlever regler och ingångna avtal ska inkludera åtgärder för att bekämpa korruption.

Nätverk

SBS ska delta i relevanta nätverk för erfarenhetsutbyte, kompetenshöjning och lärande omkring antikorrupcion.

5. Kommunikation och uppföljning

5.1. Tillämpning

Internt: Verksamhetsansvarig ansvarar även för att fatta beslut om utredning och/eller andra åtgärder vid misstänkta eller upptäckta fall av korruption.

Varje anställd ansvarar för att tillämpa policyn i verksamheten. Det innebär att tydliggöra vad policyn innebär för medlemsorganisationer och andra relevanta aktörer, samt att vara vaksam på och rapportera incidenter och misstänkt korruption enligt gällande rutiner.

Externt: Vid misstanke om korruption i projekt finansierade av SBS ska SBS hantera ärendet på ett relevant sätt och/eller informera ansvarig person i UBSSO om detta

Vid misstanke om korruption i projekt finansierade av SMR ska SBS informera ansvarig handläggare på SMR om detta, samt om de åtgärder som vidtagits och hantera ärendet på ett relevant sätt.

5.2. Kommunikationsplan

Policyn publiceras på SBS:s hemsida på svenska. SBS:s kanslipersonal och samarbetsorganisationer ska vara fullgott informerade om policyn och dess innehåll.

5.3. Uppföljning och utvärdering

Revidering av policyn sker på treårsbasis. Väsentliga förändringar antas av SBSs styrelse. Policyn följs upp och utvärderas av SBS:s AU.

6. Handlingsplan

6.1. Hur informeras vid misstanke om brott, korruption eller andra missförhållanden?

Misstanke om missförhållande som har förekommit, förekommer eller är på väg att uppstå bör framföras så tidigt som möjligt.

Alla anställda som vill informera om en misstanke om korruption måste ta upp det skriftligen med rätt person (se nedan).

All skriftlig information ska klart redogöra för frågan och åtföljas av alla verifikationer och relevanta datum. Upplysningar om bedrägerier och/eller penningtvätt skall framföras skiftligt och beskriva de inblandade personerna och den process genom vilken bedrägeri eller penningtvätt förekommit.

6.2. Vem informeras vid misstanke om brott, korruption eller andra missförhållanden?

Om en anställd vill informera om olaglig verksamhet eller bedrägeri kan den anställde ta upp frågan med sin närmaste chef. I SBS är detta generalsekreteraren, eftersom alla rapporterar direkt till honom eller henne.

Det förväntas att de flesta misstankar kan tas upp på detta sätt. Men det kan finnas situationer då detta inte är lämpligt, därför kan personalen välja att informera generalsekreterarens överordnade, ordföranden i SBS:s styrelse, till exempel om man är rädd att bevis lätt kan förstöras.

Om avslöjaren inte har förtroende för generalsekreteraren eller styrelsen kan han eller hon själv informera relevanta externa institutioner .

Upplysningar om bedrägeri och penningtvätt bör alltid kopieras till ekonomiansvarig vid SBS:s styrelse. När generalsekreteraren eller ordföranden mottagit information om möjlig korruption bör han eller hon alltid rådfråga ekonomiansvarig i SBS eller i SBS:s styrelse innan beslut fattas om hur frågan ska behandlas.

I vissa situationer, vilket kan variera från land till land, ska också upplysningar om förhållanden som innebär fara för hälsa och säkerhet lämnas till externa myndigheter.

I de fall där avslöjaren är övertygad om att närmaste chef eller den berörda personen i organisationen inte på ett korrekt sätt har informerat relevanta externa institutioner, kommer han eller hon att skyddas i enlighet med denna policy om han eller hon informerar dessa institutioner själv.

Brott och även planering av brott ska i samtliga fall rapporteras till polisen.

6.3. Detta händer härnäst

Åtgärder kommer att vidtas för att utreda misstankar noggrant, känsligt och rättvist, i linje med SBS:s ordningar. Personalen kan bli ombedd att agera som vittnen i utredningen.

Efter att ha kontrollerat alla fakta bör den som undersökt ärendet så snart som möjligt informera berörd personal om vilka åtgärder som skall vidtas.

6.4. Skadliga rapporter

Anställda som använder denna policy för att framföra avsiktligt skadliga anklagelser skyddas inte av policyn och kan bli föremål för disciplinära åtgärder.

Anställda som diskuterar sina misstankar med andra kolleger än den person som de har gett eller borde ge informationen om misstanke till, skyddas inte av denna policy och kan bli föremål för disciplinära åtgärder.

6.5. Utvärdering av processen

I syfte att säkerställa kontinuerligt lärande och förbättring, kommer generalsekreteraren att med styrelsen för SBS granska omständigheterna i samband med processen efter varje tillfälle, där det har funnits misstanke om korruption, och lämna rekommendationer om ändringar när det behövs.

Villkoren i policyn kommer att ses över om organisationens behov förändras, eller om andra omständigheter gör det nödvändigt.

Antagen av Svenska Bibelsällskapets styrelse den 30 november 2011 samt justerad av SBS:s styrelse den 5 mars 2012.